

Hayat

TARİH

MECMUASI

Sayı : 2

Mart 1969 - 250 kuruş

Subhatu'l-Ahbâr'a Dair

Tarihimizin Yeni Basılan Bir Tesbihi

Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Sühely Ünver

TÜRK ve İslâm dünyasında, geçmiş peygamberler başta olmak üzere, hükümdarların, bilim ve tasavvuf âleminde mevki ve makam sahibi büyük simaların şecereleri üzerinde itibarî bile olsa, dikkatle durulmuş ve mühim sayıda şecere kitaplarının çeşitli nushaları Türkiye ve dünya kütüphanelerinde yer almıştır. Bilhassa İslâm dünyasında resim, çok mutaassıb muhitlerde câiz görülmemekle beraber, bunların kitaplar içinde bulunması, gizli bir müsamaha ile karşılandığından resimli şecere kitapları arandığı nisbette görülebilir.

Bunlar, İslâm dünyasında kurulmuş ünlü çeşitli devletlerin tarihlerine sırasıyla ışık salan mühim kaynaklar olduğu gibi başta peygamberler, hükümdarlar, tarikat büyükleri, şeriat âlimleri, akf ilimlerin başında trbbin büyük hekimleri, İslâm tarikatleri velileri ve şeyhleri, Peygamberimizin soyundan gelen şerifler, bilhassa Müslüman devletlerinden Büyük ve Anadolu Selçukluları, Osmanlı hanedanı şecereleri tarih için kaçınılmaz derecede zengin me hazlardır.

Şecere kitaplarında takip edilen pey-

gamberler sırası şöyledir:

Âdem ve Havvâ neslinden, Şit Aleyhüselâmdan beri gelen, Nuh Peygamber, çocukları ve torunlarından üreyen peygamberler ve cahiliyet devri tabakaları ve nihayet son gelen Peygamberimiz, Müslüman tabakadan cumhuriyet usulüyle seçilen ilk halifeler, saltanat kuran Emevî ve Abbâsî halifeleri, Sâsânîler, Gazneliler, Deylemî'ler, Harezmi'ler, Selçukîler, Mülhitler, Cengizîler, Osmanlılar ve Fatımîler ve daha talî İslâm devletleri başında bulunanlar, bazen siyasi sebeplerle itibarî değişikliklerle gösterilmişlerdir. Hepsinin sayıları ve saltanat müddetleri de belirtilmiştir.

Bunların Arapca ve Farsca yazılanları, muhtelif tarihlerde dilimize çevrilmiş, biz Selçuklular ve Osmanlılar'a müteallik olanlar da, hususî bir ihtimam gösterilerek, devirleri, siyasi tarihleri ışığı altında muhtasar ve faydalı bilgiler de katılarak İslâm devletleri tarihlerini aydınlatacak bir mahiyete sokulmuştur.

Bunlar pek çok sayıda yayılarak bugün her yere dağılmış durumdadır. Garb'e gidenler de az değildir. Bunlardan en gü-

zel ve mühim olanlarından biri, hâlen Viyana'da Avusturya Millî Kütüphanesi'ndedir. Yine orada AF 17'de sade resimli ve çok tafsilâtlı bilgilerle bir ikincisi vardır. Yine Hüseyin imzalı, tarihi 1104 (1692) dir. İkinci Sultan Süleyman'ı içine alır. Hepsi 70 sahifedir.

İrlanda'da Dublin'de bulunanı Minorski'den öğrenilmiştir.

Memleketimizde ve bilhassa İstanbul'da olanlar elliye yakındır. İçinde resimli olanları azdır. Ankara'da Vakıflar Umum Müdürlüğü arşivinde, Topkapı Sarayı Müzesi'nde, büyük boyda Türk - İslâm Eserleri Müzesi'nde, Süleymaniye Umumî Kütüphanesi'nde bulunan ve Türk ressamları tarafından çizilmiş resimlerinin sanat değerleri fazladır. Bir hayli de resimsizleri vardır.

Bunlara Osmanlı hanedanı da alâka göstermişlerdir. En çok da bunlar, Avcı Sultan Mehmed (1648 - 1687) zamanında çoğaltılmış, son padişahlara kadar buradan yürütülmüştür.

Bu sefer Doğan Kardeş matbaasında basılan «Subhatu'l - Ahbâr» isimli Silsilename, Avcı Sultan Mehmed'e takdim olunan nushadır. Bunun ikinci derecede eşi olup

Ankara'da Vakıflar Umum Müdürlüğü'nde bulunan yine ressam «Hüseyin»'in 1094 (1682) de hazırladığı Subha ve görebildiklerimizin çoğu bu padişah zamanına aittir. Viyana'dakinin de tarihi budur.

Görebildiklerimiz arasında, Türk resim sanatı bakımından en mutenası, metni ve takip ettiği sıranın dikkatli oluşu bakımından en güzeli bu yeni basılanıdır.

Garp'ta renkli tıpkıbasım tekniği ile aslı gibi eserler verilmektedir. Fakat, Doğan Kardeş'te yapılan baskı, onların arasında en başta yer alacak nefesettir.

Tıpkıbasım olarak, kâğıdına varıncaya kadar aynen vücade getirilen bu şaheserin aslı, Türk elçilerimiz gibi, Viyana'da sanat ve inceliğimizin temsilcisi olarak dururken, dünyada, resim sanatımız ve tarihimize meraklı en az iki bin kişi bu nefis tab'la kütüphanelerini süsleyecektir ki, bu da memleketimiz için millî bir kazançtır.

Bu güzel eser, Türk resim tarihi bakımından da önemlidir. Topkapı Sarayı Müzesi'nde geçmiş asırlardan beri muhafaza olunan büyük tarihî simalarımızın resimleri gibi bu eserdeki portreler de en baş portre kaynaklarımızdan biri olacaktır.

Yeni çıkan Selçuk ve Osmanlı kronolojilerinde ve bilhassa dilimize çevirip, Müzeler Müdürü Halil Edhem Eldem'in bastıracağı «Düveli İslâmiye» eserine aktarılmış olan bilgiler dışında hayran kaldığımız bu resimler üzerinde de durmamız lâzımdır.

Ayrıca bu eserin basılması, kütüphanelerimizdeki diğer silsilenamelerin tetkikine vesile olabilir.

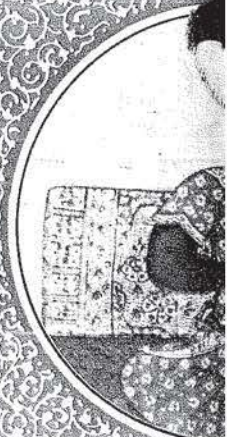
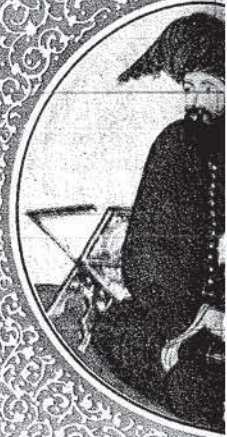
Bunlar kısmen birbirlerinden alınmadır. Bir kısmının hattatları istisna olunursa, ilk müelliflerini bilemiyoruz. Osmanlı hükümdarlarının bilhassa üzerinde durdukları bu eserlerin kısmen tarihlerini, az bile olsa ressamlarını tanıyabilmekteyiz. Garphlar'ın bile üzerinde az durdukları bu konunun yeni basılan nefis nüshanın ışığı altında yeniden ele alınarak mahiyetlerinin dünya bilim âlemine tanıtılması zamanı gelmiştir.

Dünya yüzünde birinci sayılması lâzım gelen sanat hazinemizin nadide altın anahtarı mahiyetinde gördüğümüz bu eseri bu kadar nefis bir surette dünyaya, memleketimize ve kütüphanelerimize sokmakta âmil olarak her noktadan şeref kazandıranlara ve üzerinde titizlikle çalışanlara şükranımız sonsuzdur.

Zira, XVII. asırda Türk resim tarihinin birinci ve en olgun 102 portresini ortaya çıkardılar.

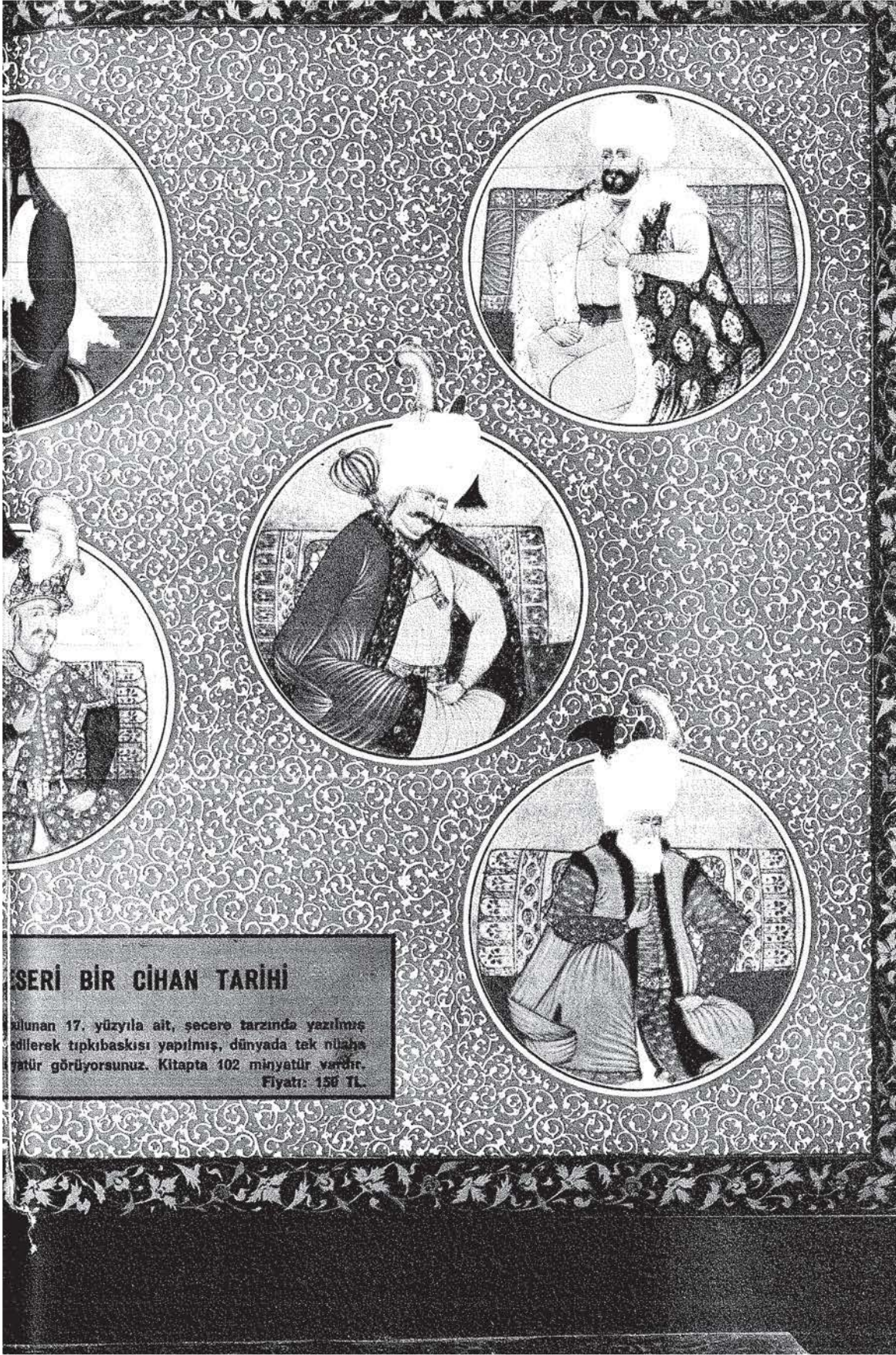
Subhatu'l - Ahbâr'ın bir sayfası.

102 MİNYATÜRLÜ, TÜRK

Bu sayfada, aslı Avusturya Millî Kütüphanesinde ve Doğan Kardeş matbaasında iki sene emek eden «Subhatu'l - Ahbar» adlı eserden çıkarılmış 8 minyatür.

OSMANLI TARİHİ BİR CİHAN TARİHİ

17. yüzyıla ait, secere tarzında yazılmış ve tıpkıbasılı olarak tıpkıbasılmış, dünyada tek nüsha olarak görüyorsunuz. Kitapta 102 minyatür vardır.
Fiyatı: 150 TL.